

ROZDZIAŁ IX: REKOMENDACJE

9.1. REKOMENDACJE DOTYCZĄCE KSZTAŁTOWANIA ZASOBÓW PRZYSTOSOWAWCZYCH

Rekomendacje będą odnosiły się do postulatów zawartych w części teoretycznej raportu:

- Postulat I: W strategiach resocjalizacyjnych należy uwzględnić znaczenie kapitału adaptacyjnego niedostosowanych społecznie jednostek – m. in. nieletnich, aktualnych więźniów i byłych więźniów.
- Postulat II: Strategie poprawcze powinny uwzględniać uczenie kompetencji dotyczących wykorzystywania przez niedostosowane społecznie osoby posiadanych zasobów do odbudowywania poniesionych strat i/lub zwiększania posiadanych zasobów.
- Postulat III: Działalność resocjalizacyjna powinna być ukierunkowana na to, aby niedostosowane społecznie jednostki przyswoiły sobie umiejętność podejmowania decyzji w zakresie oceny i wyboru adekwatnych zasobów do radzenia so-

bie z wymogami sytuacyjnymi.

Każdy z przedstawionych postulatów odnosi się do zasobów, jakimi jednostka powinna dysponować, aby mogła prawidłowo funkcjonować zarówno na poziomie indywidualnym, jak i społecznym. Dlatego rekomendacje będą się odnosiły do czterech typów kapitału – materialnego, osobistego, stanu, energii. Najwięcej referencji będzie odnosiło się do zasobów podmiotowych. Wynika to z dwóch przesłanek. Po pierwsze, zasoby podmiotowe decydują o dystrybucji pozostałym kapitałem i o podejmowaniu różnego rodzaju zachowań. Z tego względu w części empirycznej raportu zasoby podmiotowe były analizowane w aspekcie zasobów zarządzających i w kontekście zasobów strategicznych (strategie radzenia sobie z problemami). Po drugie, przeprowadzona analiza statystyczna wskazuje, że zasoby podmiotowe tłumaczą znacznie większy procent wariacji zjawiska, jakim jest przystosowanie osobiste.

REKOMENDACJA I:

Strategie służące readaptacji społecznej osób naruszających normy prawa karnego powinny być ukierunkowane na zwiększanie poczucia koherencji (podmiotowego zasobu zarządzającego) poprzez kształtowanie większego poziomu:

- zrozumiałości otaczającego świata
- zaradności w różnych okolicznościach życiowych
- sensowności realizowanych działań.

REKOMENDACJA II:

Strategie służące readaptacji społecznej osób naruszających normy prawa karnego powinny być ukierunkowane na zwiększanie poczucia własnej skuteczności (podmiotowego zasobu zarządzającego) poprzez:

- ↓ zmniejszanie liczby sytuacji trudnych
- ↓ zmniejszanie liczby porażek
- ↑ zwiększanie liczby sukcesów

REKOMENDACJA III:

Strategie służące readaptacji społecznej osób naruszających normy prawa karnego powinny być ukierunkowane na zmniejszanie poczucia alienacji (podmiotowego zasobu zarządzającego) poprzez redukowanie doświadczeń związanych z odczuwaniem:

- własnej bezradności
- bezsensu społecznych i własnych działań
- anomii (apatii, zniechęcenia)
- izolacji społecznej (przypisywanie niskiej wartości celom społecznym)
- samowyobcowania (przekonanie o szkodliwości osobistych celów).

REKOMENDACJA IV:

Strategie służące readaptacji społecznej osób naruszających normy prawa karnego powinny być ukierunkowane na zmniejszanie kryzysu wartościowania (podmiotowego zasobu zarządzającego) poprzez redukowanie problemów związanych z:

- trudnościami w zakresie hierarchizowania wartości
- znaczącymi przewartościami (rezygnacja z dotychczasowych wartości)
- brakiem integracji procesów poznawczych, afektywnych i motywacyjnych składających się na wartościowanie
- trudnościami w ocenianiu i dokonywaniu wyborów na podstawie wewnętrznych standardów
- poczuciem niezrealizowania wartości.

REKOMENDACJA V:

Strategie służące readaptacji społecznej osób naruszających normy prawa karnego powinny być ukierunkowane na kształtowanie orientacji interpersonalnej (podmiotowego zasobu zarządzającego), która sprzyja podejmowaniu zobowiązań społecznych, poprzez:

↑ <u>zwiększenie liczby</u> relacji typu: • typ ciepły – zgodny • towarzyski – ekstrawertywny	↓ <u>zmniejszenie liczby</u> relacji typu: • pewny siebie – dominujący • arogancki – wyrachowany • zimny – nieczuły • powściągliwy – introwertywny

REKOMENDACJA VI:

Strategie służące readaptacji społecznej osób naruszających normy prawa karnego powinny być ukierunkowane na kształtowanie kompetencji zaradczych w sytuacjach problemowych (podmiotowych zasobów strategicznych) poprzez:

- ↑ zwiększenie nasilenia strategii typu:
 - poszukiwanie wsparcia społecznego
 - działania ostrożne
- ↓ zmniejszenie nasilenia strategii typu:
 - używanie substancji psychoaktywnych – m. in. alkoholu, leków uspakajających, narkotyków
 - działania antyspołeczne
 - działania instynktowne
 - działania unikowe
 - działania „nie wprost”
 - religijne strategie zaradcze o charakterze negatywnym (np. koncentrowanie się na praktykach religijnych)

REKOMENDACJA VIII:

Strategie służące readaptacji społecznej osób naruszających normy prawa karnego powinny być ukierunkowane na kształtowanie umiejętności w zakresie oceny zasobów materialnych – przede wszystkim w odniesieniu do:

- sytuacji materialnej (dobry status materialny sprzyja przystosowaniu)
- spostrzegania osobistych zysków materialnych (czynnik sprzyjający przystosowaniu)
- spostrzegania zysków materialnych u osób najbliższych (czynnik sprzyjający przystosowaniu)
- spostrzegania strat materialnych u osób najbliższych (czynnik niesprzyjający przystosowaniu).

REKOMENDACJA VII:

Strategie służące readaptacji społecznej osób naruszających normy prawa karnego powinny być ukierunkowane na kształtowanie umiejętności w zakresie oceny zasobów stanu – przede wszystkim w odniesieniu do:

- osiąganych zysków w zasobach stanu (czynnik sprzyjający przystosowaniu)
- wykształcenia (czynnik sprzyjający przystosowaniu)
- odczuwanych problemów psychicznych (czynnik niesprzyjający przystosowaniu)
- doświadczanych trudności somatycznych (czynnik niesprzyjający przystosowaniu)
- spostrzegania oceny społecznej typu:
 - * towarzyski – ekstrawertywny (czynnik sprzyjający przystosowaniu)
 - * ciepły – zgodny (czynnik sprzyjający przystosowaniu)
 - * niezarozumiały – szczery (czynnik sprzyjający przystosowaniu)
 - * zimny – nieczuły (czynnik niesprzyjający przystosowaniu)
 - * pewny siebie – dominujący (czynnik niesprzyjający przystosowaniu)
 - * powściągliwy – introwertywny (czynnik niesprzyjający przystosowaniu)

REKOMENDACJA IX:

Strategie służące readaptacji społecznej osób naruszających normy prawa karnego powinny być ukierunkowane na kształtowanie umiejętności w zakresie oceny zasobów energetycznych – przede wszystkim w odniesieniu do:

- zysków w zakresie czasu wolnego i odpoczynku (czynnik sprzyjający przystosowaniu)
- przypisywania wartości sile i czasowi do pracy (czynnik sprzyjający przystosowaniu)
- zysków w zakresie zabezpieczenia finansowego (czynnik sprzyjający przystosowaniu)
- zysków w zakresie aktywów finansowych (czynnik sprzyjający przystosowaniu)
- strat w zakresie zabezpieczenia finansowego (czynnik niesprzyjający przystosowaniu)
- strat w zakresie aktywów finansowych (czynnik niesprzyjający przystosowaniu).

ZNACZENIE ZASOBÓW PSYCHOSPOŁECZNYCH W PROGNOZOWANIU PRZYSTOSOWANIA OSÓB NARUSZAJĄCYCH NORMY PRAWA KARNEGO

Zasoby psychospołeczne mogą również posłużyć jako czynniki prognozujące przystosowanie osobiste. W drugiej części rekomendacji zostaną przedstawione takie wymiary zasobów podmiotowych (zarządzających i strategicznych), stanu, materialnych i energetycznych, na podstawie których można najtrafniej przewidywać przystosowanie osobiste w grupach, które wchodzą w konflikt z normami prawa karnego.

PROGNOZOWANIE PRZYSTOSOWANIA OSOBISTEGO NA PODSTAWIE PODMIOTOWYCH ZASOBÓW ZARZĄDZAJĄCYCH

Nieletni:

- poczucie sensowności (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja wysokie nasilenie)
- przeżywanie aktualnych porażek (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja niskie nasilenie)
- odczuwanie aktualnych sytuacji trudnych (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja niskie nasilenie)
- doświadczanie aktualnych sukcesów (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja wysokie nasilenie)
- poczucie anomii (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja niskie nasilenie)

Aktualni więźniowie:

- poczucie nierealizowania wartości (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja niskie nasilenie)
- doświadczanie minionych sukcesów (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja wysokie nasilenie)
- doświadczanie zysków w zasobach podmiotowych (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja wysokie nasilenie)

Byli więźniowie:

- trudności z porządkowaniem systemu wartości w hierarchię (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja niskie nasilenie)
- przeżywanie aktualnych sytuacji trudnych (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja niskie nasilenie)
- doświadczanie zysków w zasobach podmiotowych (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja wysokie nasilenie)

PROGNOZOWANIE PRZYSTOSOWANIA OSOBISTEGO NA PODSTAWIE
PODMIOTOWYCH ZASOBÓW STRATEGICZNYCH

Nieletni:

- używanie leków nasennych i/lub uspakajających (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja niskie nasilenie)
- używanie narkotyków – m. in. heroiny (metadonu) (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja niskie nasilenie)
- poszukiwanie wsparcia społecznego (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja wysokie nasilenie)

Aktualni więźniowie:

- używanie leków nasennych i/lub uspakajających (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja niskie nasilenie)
- działania asertywne (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja niskie nasilenie – tendencja odwrotna w stosunku do grupy byłych więźniów)

Byli więźniowie:

- używanie alkoholu (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja niskie nasilenie)
- działania asertywne (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja wysokie nasilenie – tendencja odwrotna w stosunku do grupy aktualnych więźniów)
- inicjowanie współpracy społecznej (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja wysokie nasilenie)

PROGNOZOWANIE PRZYSTOSOWANIA OSOBISTEGO NA PODSTAWIE ZASOBÓW STANU

Nieletni:

- doświadczanie trudności psychicznych (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja niskie nasilenie)
- przypisywanie wartości relacjom społecznym (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja wysokie nasilenie)
- przypisywanie wartości zasobom stanu (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja wysokie nasilenie)
- wiek (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja młodszy wiek)
- zdrowie fizyczne (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja lepsze zdrowie)
- spostrzeganie oceny społecznej typu niezdecydowany – uległy (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja wysokie nasilenie)

Aktualni więźniowie:

- doświadczanie trudności psychicznych (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja niskie nasilenie)
- wykształcenie (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja wyższe wykształcenie)
- preferowanie relacji interpersonalnych typu: ciepły – zgodny (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja wysokie nasilenie)

Byli więźniowie:

- doświadczanie trudności psychicznych (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja niskie nasilenie)
- spostrzeganie zysków w zasobach stanu (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja wysokie nasilenie)
- spostrzeganie oceny społecznej typu: niezdecydowany – uległy (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja niskie nasilenie)

PROGNOZOWANIE PRZYSTOSOWANIA OSOBISTEGO NA PODSTAWIE
ZASOBÓW MATERIALNYCH

Nieletni:

- doświadczana sytuacja materialna (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja wyższy status materialny)
- przypisywanie wartości podstawowym zasobom materialnym (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja wysokie nasilenie)
- spostrzeganie strat zasobów materialnych (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja niskie nasilenie)

Aktualni więźniowie:

- spostrzeganie zysków w podstawowych zasobach materialnych (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja wysokie nasilenie)

Byli więźniowie:

- spostrzeganie zysków w podstawowych zasobach materialnych (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja wysokie nasilenie)

PROGNOZOWANIE PRZYSTOSOWANIA OSOBISTEGO NA PODSTAWIE
ZASOBÓW ENERGETYCZNYCH

Nieletni:

- przypisywanie wartości zabezpieczeniu finansowemu (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja wysokie nasilenie)
- spostrzeganie strat w zasobie odnoszącym się do czasu wolnego i odpoczynku (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja niskie nasilenie)
- spostrzeganie energetycznych zasobów środowiskowych (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja wysokie nasilenie)
- przypisywanie wartości zasobom energetycznym, jakimi dysponują osoby najbliższe (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja wysokie nasilenie)

Aktualni więźniowie:

- spostrzeganie zysków w zasobie polegającym na sile i czasie do pracy (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja wysokie nasilenie)

Byli więźniowie:

- spostrzeganie zysków w zasobie polegającym na sile i czasie do pracy (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja wysokie nasilenie)
- przypisywanie wartości zabezpieczeniom finansowym (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja wysokie nasilenie)
- spostrzeganie zysków w zasobach energetycznych, jakimi dysponują osoby najbliższe (pozytywnemu przystosowaniu sprzyja wysokie nasilenie)